

Zadatak 1. Linearna transformacija $f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^2$ definisana sa $f(x, y, z) = (ax + by + cz, ex + fy + gz)$ je surjektivna ako i samo ako rang njene matrice $M = \begin{bmatrix} a & b & c \\ e & f & g \end{bmatrix}$ je 2. Dokazati.

Dokaz Ako je $a = b = c = d = e = f = g = 0$, tada je $\text{rang}M=0$ i f nije surjektivna. Ako je $\text{rang}M \neq 0$, neka je tada $a \neq 0$ što ne utiče na opštost. Tada sledeći sistemi moraju za svako u i v imati bar jedno rešenje.

$$ax + by + cz = u \quad \Leftrightarrow \quad \begin{array}{l} \text{Prvi slučaj } (\text{rang}M = 2). \\ \left(\begin{array}{l} ax + by + cz = u \\ hy + iz = F(u, v) \end{array} \right) \quad \vee \quad \begin{array}{l} \text{Drugi slučaj } (\text{rang}M = 1). \\ \left(\begin{array}{l} ax + by + cz = u \\ 0 = G(u, v). \end{array} \right) \end{array}$$

U prvom slučaju $\text{rang}M=2$ i f je očividno surjektivna ($a \neq 0, h \neq 0$ ili $a \neq 0, i \neq 0$), jer

$$\left(\forall (u, v) \right) \left(\exists (x, y, z) \right) f(x, y, z) = (u, v)$$

U drugom slučaju $\text{rang}M=1$ i postoje u i v takvi da je $G(u, v) \neq 0$, pa f nije surjektivna. Kako je $\text{rang}M \in \{0, 1, 2\}$ to je dokaz završen. $F(u, v)$ i $G(u, v)$ su linearne funkcije od promenljivih u i v .

Zadatak 2. Linearna transformacija $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$ definisana sa $f(x, y) = (ax + by, cx + dy, ex + fy)$ je injektivna ako i samo ako rang njene matrice $M = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \\ e & f \end{bmatrix}$ je 2. Dokazati.

Dokaz Ako je $a = b = c = d = e = f = g = 0$, tada je $\text{rang}M=0$ i f nije injektivna. Ako je $\text{rang}M \neq 0$, neka je tada $a \neq 0$ što ne utiče na opštost. Tada sledeći sistemi za bilo koje u i v ne smeju imati više od jednog rešenja da bi f bila injektivna.

$$ax + by = u \quad \Leftrightarrow \quad \begin{array}{l} \text{Prvi slučaj } (\text{rang}M = 2). \\ \left(\begin{array}{l} ax + by = u \\ gy = F(u, v) \\ 0 = G(u, w) \end{array} \right) \quad \vee \quad \begin{array}{l} \text{Drugi slučaj } (\text{rang}M = 1). \\ \left(\begin{array}{l} ax + by = u \\ 0 = H(u, v) \\ 0 = S(u, w) \end{array} \right) \end{array}$$

U prvom slučaju $\text{rang}M=2$ i f je očividno injektivna ($a \neq 0, g \neq 0$), jer broj rešenja je 1 ili 0. U drugom slučaju $\text{rang}M=1$ i očividno postoje u, v i w takvi da je $0 = H(u, v)$ i $0 = S(u, w)$, pa f nije injektivna jer je sistem tada jednostruko neodređen. Kako je $\text{rang}M \in \{0, 1, 2\}$ to je dokaz završen. $F(u, v), G(u, w), H(u, v)$ i $S(u, w)$ su linearne funkcije od promenljivih u i v .

Zadatak 3. Linearna transformacija $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ definisana sa $f(x, y) = (ax + by, cx + dy)$ je surjektivna ako i samo ako je injektivna, ako i samo ako rang njene matrice $M = \begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$ je 2, odnosno $\det M \neq 0$ i tada i samo tada f je izomorfizam.

Zadatak 4. Linearna transformacija $f : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$ nikad nije surjektivna i linearna transformacija $f : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^2$ nikad nije injektivna.

Na osnovu ovih zadataka i njihovih dokaza sledi teorema.

Teorema

Neka je M matrica linearne transformacije $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^m$. Tada linearna transformacija f je:

- (a) surjektivna (epimorfizam) ako i samo ako je $n \geq m \wedge \text{rang}M = m$
- (b) injektivna (monomorfizam) ako i samo ako je $n \leq m \wedge \text{rang}M = n$
- (c) bijektivna (izomorfizam) ako i samo ako je $n = m \wedge \text{rang}M = n$